

DOI: 10.55666/folklor.1319340

ÇAĞDAŞ SAHA TÜRK ŞİİRİNİN KURUCU ADI PLATON ALEKSEYEVİÇ OYUNSKİY'İN ŞİİRLERİNDE KADIN

Mehtap SOLAK SAĞLAM*

Öz

Modern Saha edebiyatının kurucu isimlerinden biri olan Platon Alekseyeviç Oyunskiy, edebiyatın çok farklı türlerinde -hikâye, tiyatro, destan- ve farklı konularda eserler kaleme almış bir sanatçıdır. Çalışmalarının toplandığı kaynaklara bakıldığında şiirlerin ve manzum olarak kaleme aldığı eserlerinin çoğunlukta olduğu görülür. Şair eserlerinde genellikle Saha kimliği, inanışları ve Saha halkının geleceği konularını ele almıştır.

Platon Oyunskiy'in edebiyatın farklı türlerinde verdiği eserlerinde farklı toplumsal temaların, özellikle de kadın temasının önemli bir yer teşkil ettiği görülmektedir. Şairin doğrudan doğruya kadın konulu eserleri ve şiirleri olduğu gibi, hayatında rol oynayan kadınlara ithaf ederek kaleme aldığı şiirleri de bulunmaktadır. Kadınlara ithaf ederek yazdığı ya da kadın temalı şiirlerine bakıldığında ailesindeki kadınlara yazdığı şiirlerin belirgin bir yer tuttuğu görülmektedir. Bu şiirler, Oyunskiy'in annesine, genç yaşta kaybettiği ilk eşine, büyük bir aşk duyduğu ikinci eşine ve büyük kızına yazdığı şiirlerden oluşmaktadır. Bu şiirlerin lirik bir üslupla yazıldığı, şairin duygularının güçlü bir dille anlatıldığı görülmektedir. Şairin annesine yazdığı şiir oldukça farklı niteliktedir, bu şiiri bir hapishane hücrelerinde yazıya döken şair, şiirinde annesinin mezarı başında olduğunu hayal etmiştir. Konuşma üslubunda kaleme alınan şiirde şair, onu yetiştiren annesi ile konuşmakta, ondan af dilemektedir. Bu yönleriyle şiir bir vasiyet mektubunu andırmaktadır. Şairin genç yaşta kaybettiği ilk eşinin ölümü onu derinden sarsmış ve onun için iki şiir yazmıştır. İlk eşiyile geçen kısa evliliği sonrasında ikinci eşiyile mutlu bir evlilik hayatı yaşamıştır. Şairin bu ikinci evliliğinden üç çocuğu olmuştur. Oyunskiy ikinci eşi için de duygu yüklü ve aşk konulu bir şiir kaleme almıştır. Daha sonrasında kızı tarafından "ideal, sevgi dolu bir aile babası" olarak tanımlanacak olan Oyunskiy büyük kızına olan sevgisini de şiirle anlatmıştır. Aile bireylerine yönelik, duygusal nitelikteki bu şiirlerin dışında şairin, Saha kadınlarının eski düzenden kurtulmasını anlatan bir hikâyesi de mevcuttur. Geleneksel kültür ortamında yetişen Oyunskiy, çocukluğunda dedesinden ve yakınlarındaki destan anlatıcılarından Saha sözlü kültürünün zenginliği olan destanları dinlemiş, hatta küçük yaşlarda usta bir anlatıcı gibi bu destanları icra etmeye başlamıştır. Daha sonraki sanatsal çalışmalarında sözlü kültür ürünlerinin motif ve temalarından da yararlanan Platon Oyunskiy'in *Tunalğannaax Nuurdaax Tuyaarima Kuo* adlı dramatik bir eseri bulunmaktadır. Destan formuna yakın yazılmış eserin şairin hayatında önemli bir rol oynayan Tatyana Dmitreyeva'ya ithaf edildiği bilinmektedir. Bu kadın karakteri ideal Saha kadını temsil etmektedir. Şairin gerek şiirleri gerekse diğer alanlarda verdiği eserlerinde duygusallığını, sevgisini ifade etmekte sözlü kültürden belirgin bir şekilde yararlanmaktadır. Bu makalede şairin hayatında yer alan kadınlara ithaf ettiği şiirleri ve diğer şiirlerinde yer alan kadın karakterler üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Oyunskiy, Saha, şiir, edebiyat, tema, kadın.

* Dr. Öğr. Üyesi. Pamukkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü. Denizli, Türkiye. mehtapsolak@gmail.com ORCID ID: 0000-0003-0734-4941

WOMEN IN THE POEMS OF PLATON ALEKSEYEVICH OYUNSKIY, THE FOUNDER NAME OF CONTEMPORARY SAKHA TURKIC POETRY

Abstract

Platon Alekseyevich Oyunskiy, one of the founding names of modern Sakha literature, is an artist who has written works in many different genres of literature - story, theater, epic - and on different subjects. When we look at the sources where his works are collected, it is seen that his poems and his works written in verse are in the majority. In his works, the poet generally dealt with the identity of the Sakha, their beliefs and the future of the people of the Sakha.

It is seen that different social themes, especially the theme of women, have an important place in Platon Oyunskiy's works in different genres of literature. The poet has works and poems about women directly, as well as poems that he wrote by dedicating them to women who played a role in his life. When we look at the poems he wrote by dedicating to women or the women-themed poems, it is seen that the poems he wrote to the women in his family have a prominent place. These poems consist of the poems that Oyunskiy wrote to his mother, his first wife, whom he lost at a young age, his second wife with whom he had a great love, and his eldest daughter. It is seen that these poems are written in a lyrical style and the poet's feelings are expressed in a strong language. The poem that the poet wrote to his mother is quite different, the poet who wrote this poem in a prison cell imagined that he was at his mother's grave in his poem. In the poem written in the speech style, the poet talks to his mother, who raised him, and begs for her forgiveness. In these aspects, the poem resembles a testament letter. The death of his first wife, whom the poet lost at a young age, shook him deeply and he wrote two poems for her. After his short marriage with his first wife, he lived a happy married life with his second wife. The poet had three children from this second marriage. Oyunskiy also wrote an emotional and love-themed poem for his second wife. Oyunskiy, who would later be described as an "ideal, loving family man" by his daughter, also expressed his love for his eldest daughter in poetry. Apart from these emotional poems for family members, the poet also has a story about the liberation of Sakha women from the old order. Growing up in a traditional culture environment, Oyunskiy listened to epics, which are the richness of Sakha oral culture, from his grandfather and epic narrators nearby, and even started to perform these epics like a master narrator at a young age. Making use of the motifs and themes of oral culture products in his later artistic works, Platon Oyunskiy has a dramatic work called Tunalgannaax Nuurdaax Tuyaarima Kuo. It is known that the work, written close to the epic form, was dedicated to Tatyana Dmitreyeva, who played an important role in the poet's life. This female character represents the ideal Sakha woman. The poet makes significant use of oral culture in expressing his emotionality and love both in his poems and in his works in other fields. In this article, the poems that the poet dedicated to women in his life and the female characters in his other poems will be emphasized.

Keywords: Oyunskiy, Sakha, poetry, literature, theme, woman.

Giriş

Platon Alekseyeviç Oyunskiy¹ Saha Türkleri için sadece bir şair olmaktan öte bir addir. O, çağdaş Saha Türk şiirinin kurucu adı, bir devlet adamı ve aynı zamanda bilimsel çalışmaları ile Saha Cumhuriyeti'nde bilimsel kurumların kurucularından biridir. Platon Oyunskiy Saha Türkçesinin edebî dil ve bilim dili olarak kullanılması sürecinde büyük rol oynamıştır. Edebiyatın farklı türlerinde eserler veren Oyunskiy'in edebî kimliğinin inşasında, içinde doğup büyüdüğü ailenin ve toplumun önemli bir yeri vardır. Geleneksel Saha kültürü içerisinde büyümüş, küçük yaşlarından itibaren başta destan metinleri olmak üzere folklor öğeleriyle çok sıkı ilişki içerisinde olmuştur. Bu durumun etkisi eserlerinde açıkça görülmektedir. Oyunskiy'in daha çok şiir türünde eserler vermesinin ana nedenlerinden biri Saha Türklerinin sözlü kültürünün oldukça zengin bir yapı içermesidir örneğin şairin kaleme aldığı tiyatro metinleri de büyük oranda manzumdur. Şairin manzum eserlere oranla daha az sayıda nesirle yazdığı eserleri de bulunmaktadır. Platon Oyunskiy'in eserleri bugüne değin defalarca farklı tarihlerde farklı yayıncılar, edebiyat araştırmacıları tarafından bir araya getirilmiş ve yayımlanmıştır. 2005 yılında, Saha Türk şiiri üzerine çalışmaları ile tanınan edebiyat araştırmacısı Mariya Nikolayevna Cyaçkovskaya ve şairin kızı Sardana Platovna Oyunskeya tarafından Oyunskiy'in eserleri bir araya getirilmiş, iki cilt halinde yayımlanmıştır. Bir araya getirilen bütün eserlerinin yer aldığı kitapta, yine kızı tarafından Oyunskiy'in kaleminden çıkan eserlerin yazılış amacının, yerinin ve zamanının açıklandığı *kommentrariydar* “yorumlar” (I. Cilt: 299-317; II. Cilt: 357-366) isimli bir başlık eklenmiştir. Bu yorumların şairin kızı tarafından kaleme alınmış olması önem arz etmekte ve eserlerin içeriği hakkında önemli bilgiler içermektedir. Yorumlar kısmında kadınlara ithaf edilen eserler hakkında ayrıntılı bilgilere de yer verilmiştir.

Platon Oyuunskiy'in kaleminden çıkan eserlere bakıldığında kadın konusunun farklı şekillerde işlendiği görülmektedir. Çoğu zaman Oyunskiy kendi hayatında tanıdığı kadınlar üzerinden, kadın kavramını ele almıştır. Genel olarak şairin eserlerinde, kadın konulu eserlerin, kendi ailesinde bulunan kadınlara ithaf edilmiş olduğu ve bu tür şiirlerin şairin yaratıcılığında ön planda yer aldığı anlaşılmaktadır.

Bu tür şiirler dışında şairin tanıdığı diğer kadınların da onun eserlerinde yer aldığı, fakat şairin bu kadınları kendi düşüncelerini geniş kitlelere aktarmak için bir motif olarak kullanmış olduğu anlaşılmaktadır.

Bu yazıda çağdaş Saha Türk şiirinin kurucu adı Platon Oyunskiy tarafından isim verilerek ithaf edilen şiirler ele alınmıştır. Bu şiirlerin incelemesinde şiirlerin içeriğinin yanında, şairin kızı Sardana Oyunskeya tarafından hazırlanan çalışmada yer alan “yorumlar” kısmındaki bilgilerden yararlanılmıştır. Oyunskiy'in kadınlara ithaf ettiği şiirler ve diğer eserler yazılış yıllarına göre incelenmiştir.

1. Platon Alekseyeviç Oyunskiy'in Hayatı ve Eserleri

Platon Alekseyeviç Oyunskiy 1893 yılında yoksul bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Platon'un soyadı okulu bitirene kadar Sleptsov olarak kaynaklarda yer almıştır. Okulu bitirdikten sonra Saha Türkçesinde “erkek kam” anlamına gelen *oyuun* kelimesine bağlı olarak soyadını “Oyuunuskay” olarak kullanmaya başlamıştır. Daha önce de belirttiğimiz gibi, bu adın Sahaca biçimidir. Rusça çalışmalarda aynı soyad “Oyunskiy” olarak yer almaktadır. 1917-1918 yılları arasında Öğretmen Enstitüsünde öğrenim gören şair, 1918-1922 yılları arasında Tomsk'ta ve Yakutsk'ta Sovyet ideolojisi için aktif olarak çalışmıştır. 1922 yılından itibaren çeşitli görevlerde bulunarak sistem içerisinde yer almıştır. 1937 yılında SSCB Yüksek Şura toplantısından dönerken İrkutsk şehrinde tutuklanmış, soruşturma 1939'a kadar Moskova'da sürdürülmüş, bu tarihten sonra Yakutsk'ta devam etmiştir. İki yılı aşkın bir süre tutuklu kalan şairin sağlık durumu hapishanenin zor koşullarında iyice kötüleşmiş ve 31 Ekim 1939'da Yakutsk hapishanesinin revirinde ölmüştür.

1950'li yılların başında Sovyetler Birliği'nde başlayan yumuşama döneminde geçmişte suçlanan pek çok aydın ve sanatçının onuru iade edilmiş. Bu dönemde Platon Oyunskiy de bu haklardan yararlanmıştır. Belirli bir dönem eserleri yasaklanan, adı unutturulmak istenen şaire 15 Ekim 1955'te hakları geri verilmiş, sistem tarafından suçsuz yere yargılandığı kabul edilmiş ve eserleri yeniden basılmaya başlamıştır.

1966'da da adına bir devlet ödülü konulmuştur (Kirişcioğlu, 2019: 1149). Oyunskiy, Saha (Yakut) Türkçesinin kültürel ve toplumsal açıdan gelişmesinde, alfabetinin, gramerinin ve terminolojisinin

oluşturulmasında çok önemli rol üstlenmiş bir şair, yazar, aynı zamanda kurucu devlet adamıdır.

Oyunskiy'in edebî faaliyetlerinin büyük çoğunluğu anadilinin edebî dil kimliği kazanmasını sağlamak ve bunu geliştirmek üzerinedir. Oyunskiy, anadilin Saha halkının kültürü ve sosyal bilinçlerinin gelişimindeki rolünün farkında olan bir aydın olarak 1922'de düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

“Yakut (Saha) Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin emekçi halkı, kendi ana dilinde okuyup yazabilmeli, hem aynı zamanda da bu dilde toplumsal ölçüde ustaca düşünmeli ve yaratmalıdır. Bu olmadan, halk kendi kültürünü oluşturamaz veya diğer gelişmiş olan kültürünün değerlerini başarıyla benimseyemez” (Sleptsov, 2013: 6).

Araştırmacı Sleptsov, şairin ana dili konusunda defalarca halk kitlelerine beyanat verdiği, Yakutistan'ın pek çok bölgesine yaptığı seyahat ve toplantılarda bu konu üzerinde durduğunu, onun bu alanda kaleme aldığı yazılarının etkileyici bir güce sahip olduğunu belirtmektedir.

Platon Oyunskiy Saha folklorunun ve edebiyatının sadece şairi, yazarı değil aynı zamanda taşıyıcısı, temsilcisidir (Razumovskaya, 2018: 365).

Onun edebi çalışmalarında kullanmak için oluşturduğu Oyunskiy soyadı da onun halkının kültürüne ne derecede sahip çıktığının bir göstergesi niteliğindedir. İki parçadan oluşan bu soyadın birinci parçası “oyuun” (erkek şaman) ve “uus” (cins, oymak) kelimelerinden oluşur, bu oluşum “şaman soyundan gelen” veya “şaman soyundan olan” anlamlarına gelmektedir. Gerçekten de kaynaklarda şairin akrabaları arasında şamanların olduğu belirtilmektedir (Sidorov, 2018: 3).

Küçük yaşlarda destan metinlerini öğrenen ve bazı ortamlarda destanları icra eden şair, aynı zamanda bilimsel ve edebî eserler kaleme almış, bazıları müstakil birer kitap olan bu eserler alanında önemli kaynaklar olarak tanımlanmıştır. Platon Oyunskiy eserlerinde pek çok tema işlemiş, edebiyat aracılığı ile kendi halkının sorunlarına eğilmiştir. Örneğin bu temalardan ilgi çekici olanlardan biri de şairin *Kihil Oyuun* “Kızıl Şaman” adlı anlatı şiiridir. Bu şiirde kadın teması ön planda yer almamış olsa da yine zengin bir erkeğin kendi kişisel çıkarları için kızını ilahlara kurban etmesi motifinin yer alması, şairin kadın temasını farklı bir şekilde kullanması olarak algılanabilir (Duranlı, 2018: 793- 800).

Bu yönüyle şair, kendi yakınları dışındaki kadınları konu edindiği eserlerinde de kendi halkının kadınlarının kimliğinden, kişiliğinden ve problemlerinden uzak durmamış, kadın teması içerisinde Saha kadının o günkü koşullarda içinde bulunduğu durumu, geçmiş alışkanlıklarını, fiziksel ve ruhsal özelliklerini işlemiş ve bu eserlerde kadını idealize ederek onun toplumda hak ettiği yeri alması için mücadele etmiştir.

2. Platon Oyunskiy'in Eserlerinde Kadın

Platon Oyunskiy ailesindeki kadınlardan kızı, annesi, ilk ve ikinci karısı için şiirler kaleme almıştır. Bunlardan ilki, 1920 yılında ilk karısı için kaleme aldığı *Doğorbor Süöküççeğe* “Eşim Süöküççe'ye” isimli şiirdir.

Bu şiir şairin ilk karısı olan Fekla Alyekseyevna Sokolnikova'ya ithaf edilmiştir. Fekla, Yakutistan'ın köklü ailelerinden birine mensuptur. Şairin kızı Sardana Oyunska'yın bu şiir ile ilgili verdiği bilgilerde, şairin bu şiirin kendi el yazısı ile yazdığı kopyasında şiirin kenarlarına küçük resimler çizdiğini belirtilmiştir. Bu şiirin dizelerine eşlik eden resimler esnek dallar, yıldızlı bir gökyüzü, ileriye doğru göğsünü germiş bir kadın çehresi, dalgaları aşırıp geçen bir kuğu kuşu şeklinde sıralanmıştır. Dokuzuncu ve son resim ise bir insan kafatası kemiğidir. Bu resimleri kızı “gerçek” kelimesi ile tanımlar. Çünkü bu şiirin yazıldığı yılın ikinci yarısında “beklenen geçiş” gerçekleşir ve şairin uzun süredir hasta olan eşi 1923 yılında ölür. Şairin bu ilk evliliğinden çocuğu yoktur. Platon eşi ile hasta olduğunu bilerek ve çevreden gelen yorumları duymazdan gelerek hayatını birleştirmiştir. Şiir ilk olarak Oyunskiy'in kendisi tarafından 1925 yılında *Iria-xohoon, kepseen* “Şarkı-Şiir, Hikâye” olarak adlandırılan kitabında çıkmıştır. Şiir *Podruge Moyey Fekluşe* “Benim Sevgili Fekluşem” ve *Lubimoy Fekluşe* “Sevgili Fekluşe” adlarıyla Rusçaya aktarılmış ve bestelenmiştir. Geniş halk kitleleri tarafından şarkı olarak uzun yıllar söylenmiştir (Oyunska, 2005-I: 306).

Terbelciyen köstör
Tetereextiir iñjin
Kilbeyer xallaanım
Kiiren erer künün
Kıhar sırdığıttan
Kıçurga körbötüm.

“İri iri açılmış gözler
Kızarmış yanakların
Parlayan gökyüzüm
Doğan güneşinin
Kızaran ışığından
Gözlerim kamaşıyor görmüyorum.”

Yukarıdaki dizelerden de anlaşılacağı gibi şiir konusu itibarıyla bir aşk şiiridir. “Yüreğe ve kalbe dokunan” bir şiir olarak tanımlanan bu şiir lirik bir üslupla kaleme alınmıştır. Şiir 6 dizeden oluşan kıtalar şeklinde, 9 kıta olarak yazılmıştır.

Şiirinde Saha Türklerinin yaşantısında değerli olan doğa unsurlarını sevdiği kadını tanımlamak için kullanan Oyunskiy, bu şiiri yazarken oldukça naif bir dil kullanmıştır. Şiir *kilbaarar kınattaax, kıtalıktan orduk tırımnur çuçaagım* “parlayan kanatlı, beyaz turnadan daha çok ışıldayan kuşcağım” şeklinde bir hitap cümlesi ile başlar. Saha edebiyatında saflığın sembolü olarak yorumlanan beyaz turnalar, Saha inanç sisteminde de değer verilen kuşlardır.

Genel olarak Oyunskiy, yakınında olan kadınlara yazdığı şiirlerde kadınlara kuş isimleriyle seslenmiş, kuşlara ait güzel özellikleri bu kadınlara yüklemiştir. Bu şiirindeki bu hitapta da karısını beyaz turna kuşuna benzeten Oyunskiy, onun güneşten daha çok ışıldadığını ifade eder.

Şiirin devamında eşine *tunaliyar kubam* “parlayan kuğu kuşum” şeklinde seslenen şair, şiirinde doğaya ait kavramları başarıyla kullanmıştır. *Tüüneegi xallaanım* “geceleyn gökyüzüm”, *sardañalaax künüm* “ışıltili güneşim”, *tunaarar bayğalım* “ışıldayan denizim”, *alaarar, tunaarar algistaax alaahım* “dümdüz uzanan, ışıldayan övgüye layık çayırım”, *küüten olororgun, kurbuulaax arılık kustukka xoluydum* “bekleyip oturşunu, enine bağlanmış sarı gökkuşağına benzetiyorum” şeklinde yaptığı benzetmelerde doğaya ait unsurların kullanılşını görmek mümkündür. Şair ilk eşine olan aşkını anlattığı bu şiiri *ile kere saaskar xohuyan illaatım* “apaçık görünen güzel ilkbahara, terennüm ederek şarkımı söyledim” (Oyunskaya, 2005-I: 64-65) şeklinde bitirmiştir.

İlk eşini evliliğinin oldukça erken bir döneminde kaybeden Oyunskiy, bu kaybın ardından bir şiir çevirmiştir. Dünya edebiyatından Sahacaya yapılan ilk şiir çevirilerinin Oyunskiy’e ait olduğunu belirten Burtsev, bu şiirin Goethe’nin eseri Faust’un ilk bölümünde yer alan bir monoloğun çevirisi olduğunu belirtir (Burtsev, 2015: 82).

Şairin *Kuottarbit Kuturğana* (“Faustan”) “Kaybetmenin Acısı” (“Faust’tan”) şeklinde isimlendirdiği bu şiir, ilk eşini 1923 yılında kaybettikten sonra 1925 yılında onunla vedalaşmanın derin üzüntüsü içerisindeyken üzerinde çalıştığı bir çeviridir. Çeviri, ilk olarak “Şarkı-Şiir, Tercüme” adlı antolojik eserde yayımlanmıştır. Daha önce eşine yazdığı *Doğorbor Süöküççege* “Eşim Süöküççe’ye” adlı şiirle birleştirilerek Oyunskiy hayatta ve hapis sürecindeyken, “halk şarkısı” olarak söylenmiştir (Oyunskaya, 2005-I: 314).

*Sühüöğüm xamnaata,
Süreğim doyguyda,—
Kimneeğim keleexteen,
Kinini tönnörüöy?*

“Eklemlerim çırpınıyor,
Yüreğim dalgalanıyor
Bir yakınım geliverip de,
Onu geri döndürecek mi?”

Yukarıdaki dizeler şiirin başlangıç dizeleridir ve şiirde iki defa tekrarlanmıştır. Şairin kendisinde, bedeninde hissettiği çaresizliği çok net hissettiren bu şiir, dörtlükler halinde yazılmış 10 kıtadan oluşmaktadır. Lirik bir anlatıma sahip olan bu şiir sevdiği kadını kaybeden bir adamın derin üzüntüsü ve çaresizliğini içerir. Şair, hala sevdiğinin geri dönmesini bekler ve onu geri getirmesi için de “bir yakınım” olarak tanımlayabileceği birini beklemektedir, bu bekleyiş şiirde sıklıkla dile getirir. Şiirin tamamına bir hüznün dili hâkimdir. Şair kaybettiği eşinin ardından *kömüspün köröörü tünükke turabın, kinini körsöörü tahirca taxsabın* “gümüşümü görmek için pencerede duruyorum, onunla görüşmek için dışarı çıkıyorum” diyerek hala bir arayış ve bekleyiş içerisinde olduğunu anlatır. Şiirin sonunda sevdiği kadını uykuya uğurlar gibi, öperek ölüme uğurladığını *kinini kuuhamın, talbaaran sittarın, kinini uuramın, umayan öllörbün* “onu kucaklıyorum, güzelce yatırıyorum, onu öpüyorum, yanarak öldürüyorum” (Oyunskaya, 2005-I: 142-143) dizeleriyle anlatır.

Oyunskiy'in eserleri arasında anlatı şiir olarak değerlendirilebilecek tiyatro tarzında yazılmış destan metinlerine yakın eserler de bulunmaktadır. *Tunalğannaax Nûurdaax Tıyaarıma Kuo* adlı manzum tiyatro eserini “sevgili, kıymetli dostum Tatyana Oyuunskay adına, hatırası canlı kalacak Oyuunskay” notu ile yazmıştır.

Şair bu eseri 1930 yılında baskıya hazırlayıp çıkarmıştır. Şiirin ithaf edildiği Tatyana Dmitreyeva Saha kadınlarının hayatta aktif rol alması için çalışan bir aktivisttir. 1925 yılında Saha kadınları adına 1. delege seçilmiş, bu yıllarda Platon Oyunskiy ile tanışmış, 1930 yılında veremden ölmüştür. Oyunskiy'in kızı yorumlarında ondan “ölümünün öncesinde pek çok sayıda küçük kız için açtığı güneş yitmedi” sözleri ile bahsetmektedir. Bu eser, Oyunskiy'in eserleri arasında “destan-drama” olarak sınıflandırılan bölümde yer almaktadır. İlk defa 1928 yılında Saha tiyatrosunda sahnelenmiştir ve halk çok ilgi göstermiştir. Daha sonra 1938 yılının Mart ayında, Oyunskiy'in hapse olduğu yıllarda, müzikal drama şeklinde ilk gösterimi yapılmıştır. Bu eser Saha kahramanlık destanının olay örgüsünün bir sahne çalışması yaratmak için kullanıldığı ilk çalışma olarak nitelendirilmiştir.

Eser daha sonraki yıllarda da defalarca sahneye konulmuştur. Bu drama *Emeget* (Nerungri Oyuncu ve Kukla Tiyatrosu) sanatçıları tarafından farklı bir şekilde yorumlanarak sahnelenmiştir (Oyunskaya, 2005-I: 317).

Eserin geneline bakıldığında amacı sahnelenmek olmayan, fikirlere bağlı olarak şekillenmiş bir tiyatro eseri niteliği göze çarpmaktadır. Bu sebeple eser anlatı şiir niteliğindedir. Eserin esas kahramanı *Tıyaarıma Kuo*, Saha destanlarının kadın karakterlerinden biridir. Oyunskiy oloşoların esas hikâyesine dayandırarak eserini bir vasiyet gibi yazmış ve yeni kuşaklara bırakmıştır (İllarinov ve Orosina, 2013: 17).

Eser epik üslupla kaleme alınmıştır. Saha Türklerinin inanç hassasiyetleri ve günlük yaşantıları pek çok açıdan eserde karşımıza çıkmaktadır. Özellikle kamlık inancına ait unsurlar eserin temel öğelerini oluşturmaktadır. 3 perde ve 102 sayfadan oluşan eserin oldukça kalabalık bir oyuncu kadrosu bulunmaktadır. 1. perdenin içerisinde 11 farklı sahne, 2. perdenin içerisinde 6 farklı sahne ve 3. perdenin içinde 13 farklı sahne tanımlanmıştır. Tiyatro tekniği açısından oldukça zor bir oyundur. Eser Sardana Oyunskaya tarafından

2005 yılında çıkarılan kitapta *Kihil Oyuun* “Kızıl Şaman” adlı eser ile birlikte *Dramatiçeskay Poemalar* “Dramatik Destanlar” başlığı altında verilmiştir (Oyunskaya, 2005-I: 197-298). Oyunskiy’in yazdığı diğer tiyatro eserleri bu kitapta *Dramatiçeskay Ayımñular* “Dramatik Eserler” şeklinde bir başlık altında toplanmış olup bunlar sahnelenme tekniği açısından daha uygun metinlerdir. Anlatı şiir türü içerisinde değerlendirilebileceğimiz bu eser ana kahramanı kadın olan bir destansı metin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadın konusunu dönemin siyasi yapısına uygun biçimde ele alan bu eser dışında Oyunskiy’in ailesindeki kadınlar için yazdığı şiirlerden biri de *Tatıyık Illara* “Baştankara’nın Şarkıları” isimli şiiridir. 1932 yılında Kırım ve Yalta’da yazılan bu şiiri şair, ilk çocuğu (büyük kızı) Sargılana Platonovna Oyunskay’a (1931-1991) ithaf etmiştir. Şairin kendisi eserlerini yayına hazırlarken bu şiire eserlerinin birinci cildinde yer vermiştir. Şiir Saha Türkü şair ve kompozitör Hristofor Trofimoviç Maksimov tarafından bestelenmiş, çok uzun bir süre şarkı olarak söylenmiştir. Şiir Rusçaya *Sinitsa Pazpyevayet* “Baştankara Şarkı Söylüyor” ve *Pyesnya Sinitsı* “Baştankaranın Şarkısı” isimleriyle çevrilmiştir (Oyunskaya, 2005-I: 308).

Nuurayar çuumpu küöl cirimini istere,

Nusxayar çugas tia miçiñni külere...

Min oğom — Laanık kus,

Saņa kus, sargı kus.

“İşildar durgun göl, sevincini duyarsa,

Eğilir yakınındaki dağ, tebessüm ederek gülerse...

Benim çocuğum, Laanık kız,

Yeni kız, aydın kız.”

Şiir genel olarak şairin kendi kızına duyduğu sevgiyi dile getirdiği bir şiirdir. Serbest nazımla yazılan şiir 2 dizeden oluşan bölümler şeklindedir ve dize uzunlukları değişiklik göstermektedir (Oyunskaya, 2005-I: 89). Baştan sona sevgi sözcükleriyle dolu olan şiirde şair kızına *min çuçam* “benim kuşçağızım”, *min kukam* “benim yavrum” hitaplarıyla seslenmektedir. Kız çocuğunun hareketlerini tarif ederken yansıma sözcükler kullanan Oyunskiy, kızına duyduğu sevgiyi şiirinde okuruna hissettirmeyi başarır. Kızını sadece sevimli bir çocuk olarak tanımlamaktan ve ona karşı sevgisini anlatmaktan öte “cesareti yaşından büyük” gibi tasvirlerle ona duyduğu güveni dile getirir. Bu tasvirler şairin kendi kızı özelinde, bütün Saha kız çocuklarından beklentisini göstermesi açısından önem taşımaktadır. Yine Saha insanının dünya algısında çok özel bir yere sahip olan doğa unsurlarını, benzetme ögesi olarak kullanan Platon Oyunskiy, kızının sevgi dolu yüreği ile söylediği şarkıları baştankara kuşunun ötüşüne benzetir.

Oyunskiy ilk eşini kaybettikten sonra ikinci bir evlilik yapmış ve ölümüne kadar bu evliliği sürmüştür. İkinci eşi, hayat arkadaşı Akulina Nikolayevna Borisova-Oyunskaya’dır (1906-1974). Kızı Sardana’nın ifadesiyle, merhametli bir baba, sıcak ocağının başında ailesini toplayan, kucaklayıcı bir aile reisi olan Oyunskiy, *Bu Uottaax Bakaalı* “Bu Ateşten Kadehi” adlı şiirini ikinci eşine ithaf etmiştir.

Şair, Akulina Nikolayevna Borisova-Oyunskaya’ya şiirde “Örüüçem” diye seslenmektedir. Kızı Sardana’nın şiirle ilgili yorumlar kısmında verdiği bilgiler doğrultusunda, şiirin yazıldığı dönemde Oyunskiy ailesinin dört çocuğu vardır: Mariya (1926 yılında doğmuş, Oyunskiy’in evlatlık kızıdır), Sargılaana (1931’de doğmuştur), Sardana (1934’te doğmuştur), Oktyabrina (1936 yılında Ekim ayında doğmuş, 6 aylıkken hastalanıp ölmüştür). Platon Oyunskiy, eşi için yazdığı bu şiirde mutlu aile hayatını ve ailesiyle beraber geçirdiği yeni yılı kutlamasını anlatır. 1937 yılı bitiminde SSCB Yüksek Şura toplantısına gider ve oradan dönemeyen Oyunskiy’in bu belki de onun ailesi ile geçirdiği son yılbaşı, onları son görüşüdür. Şiir *Kıım* gazetesinde 23 Mart 1937 günü basılmıştır. Bu şiir aynı zamanda Saha Cumhuriyeti’nin ünlü sanatçısı Fedor Lobanov tarafından bir müzikalde şarkı olarak söylenmiştir. Rusçası O. Şestinskey tarafından *Etot Ognennyı Bokal* “Bu Eski Kadeh” adıyla çok duygusal bir şekilde aktarılmıştır (Oyunskaya, 2005-I: 309).

*Saņa cıl aatıgar,
Saņa kus colugar
Bu uottaax bakaalı,
Bu tölön taptalı—
Kötöğüöx, kömühüöm!
Kötöğüöx, Örüüçem!*

“Yeni yıl adına,
Yeni kız şansına,
Bu ateşten kadehi,
Bu alevden aşkı
Yüceltelim, gümüşüm!
Yüceltelim, Örüüçem!”

Şiir dize sayıları farklılık gösteren 11 kıtadan oluşmaktadır (Oyunskaya, 2005-I: 94-95). Oyunskiy tarafından yazılmış yeni yıl dilekleri ile başlar. İkinci kızının doğumunun şansına dilek tutan şair, şiire *saņa cıl aatıgar, saņa kus colugar* “yeni yıl adına, yeni kız şansına” dizesi ile başlar. Bu dize ile başlayan yukarıdaki bölüm şiirde iki kez tekrarlanır. Şiir genel olarak karısına duyduğu aşkı ve ailesine duyduğu sevgiyi dile getirmektedir. Doğaya ait, Saha insanının algısında kutsal olana ait unsurları, aşkını anlatırken kullanan şair, sıklıkla aşkının büyüklüğünü dile getirir.

Saha Türkleri için kutsal olan “beyaz Güneş”, Oyunskiy tarafından “kara gücü yenen, beyaz güneşin altında, büyük talih adına, üç Saha büyüyecek, büyüyüp çoğalacak” dizeleriyle çocuklarının büyüyeceği ülkeyi tanımlamak için şiirinde yerini almıştır. Bunun dışında eşi için kullandığı “dört çocuğumun annesi, dört kutumun armağanı” tanımı da Saha insanının inancında önemli yeri olan kut kavramını taşıması açısından önemlidir. Şair bu şiirinde hayatın akışını anlatırken;

*Bir ölön sütüöge,
Bir üöskeen törüöge...
Kim küne taxsıbtı,
Kim keries xaallarbtı—
Saaskı kün buoluoxtaax,
Sargılı turuoxtaax...*

Biri ölüp yitecek,
Bir doğup üreyecek...
Kimi güneşe çıkacak,
Kimi vasiyet bırakacak.
İlkbahar günleri olacak,
Parlayıp yükselecek...

dizelerini kullanır. Şiirinde ailesinin adının yüceleceğinden, soyunun çoğalacağından bahseden şair,

çok sevdiği memleketinde ailesi ile yaşadığı mutlu hayatı şiirinde bütün içtenliği ile yansıtır.

Oyunskiy'in hayatının, kişiliğinin ve edebî anlayışının şekillenmesinde annesinin büyük etkisi bulunmaktadır. Annesi için İyem Cebcekiye Uñuoğar “Annem Cebcekiye'in Mezarında” adlı şiiri kaleme almıştır. Şairin annesi Cebcekiye resmi evraklarda geçen şekli ile Yevdokiya İvanova Sleptsova, akıllı, cesur, kendi kendine evini ailesini çekip çevirip düzenleyen bir kadın olarak hayatını sürdürmüştür.

Şair çocukluğunu kalabalık ailesinde dokuz kardeşi ile geçirmiştir. Şairin babası Aleksey Petroviç Sleptsov'un (Xooçugur Ölöksöy) genç yaşında ölmüş olan ilk karısından Trofim, Ulaxan Nikita, Kıra Nikita adında 3 çocuğu olmuştur. Cebcekiye'den de Platon, Vasiliy, Anna (Myestnikova), İvan, Ulaxan Mariya (Ayanitova), Kıra Mariya, Marina (Semenova). Cebcekiye adlarında 7 çocuğu olur.

Yevdokiya İvanova Sleptsova, çocuklarını yenilikçi düşüncelerle donatmış, sevinçle kanatlandırmış, onları düşünen ve destekleyen bir anne olmuştur. 1925 yılında Saha kadınları adına delege seçilmiştir. Oyunskiy'in kızı hazırladığı antolojik eserde bulunan bu şiirin yorumlarında annesinin delege olduğu zamanda çekilmiş olan fotoğrafının onun görünüşü ile ilgili fikir verdiğini ve bunu bir şans olarak gördüklerini yazmıştır. Şair annesine vasiyeti olan bu şiirini hücrelerinde yazmış, 1937 yılında yayınlanmıştır. Aynı şiir, yirmi yıl sonra 1958 yılında yedi ciltlik “Eserler” adlı antolojinin birinci cildinde yayınlanmıştır (Oyunskaya, 2005-I: 309-310).

Bu küni kördörbüt, iyekkem, bırastu!

En buoruñ ürdüger keriespin etebin:

En iıppit sürexxin noruoppar bierebin...

Bu – iyem sıtaaxtur, keries buor, bırastu!

(Bana) bu günü göstermiş, anneciğim, affet!

Senin toprağının üzerinde, ben vasiyetimi söylüyorum:

Senin yetiştirdiğin yüreğimi halkıma emanet ediyorum

Bu annemi dinlendiren, hürmetli toprak, affet!”

Yukarıdaki dizeler ile biten şiir, şairin çocukluk yıllarını hatırlaması ve o yıllara duyduğu özlemi dile getirmesiyle başlar. Şairin bu şiiri, hücrede iken kendini annesinin mezarı başında hayal ederek yazdığı bir vasiyet şiiridir. Şiir dördünlüklerden oluşan 6 kıta şeklinde yazılmıştır (Oyunskaya, 2005-I: 96). Şiirin başında Oyunskiy, hatıralarında canlanan, annesiyle birlikte olduğu çocukluk yıllarında yaşadığı yerleri anlatır.

En nuurgun ürdüger bu kündü körbütüm “senin yüzünde ben bu kutsallığı görmüştüm” dediği annesine *öydüübün bu kere sirem küöx xonuunu, kıra uol beyebin min iyem tapturın* “hatırlıyorum o güzel yemyeşil çayırımı, küçük oğlan iken beni nasıl sevdiğini” şeklinde seslenir.

Buradaki tasvir oldukça güçlüdür. Şiirin yazıldığı soğuk Ocak ayında rengârenk çiçeklerle süslü yeşil bir çayır ve turnaların sesleriyle tabiatı tasvir etmek, şairin hayalinde parlak güneşli bir günü yaşamak için gereklidir (Kirişçioğlu, 2018: 394). Anlattığı topraklarda annesinin sevgisi ile büyüyen şair bu sayede ayakta durduğunu şiirinde söyler. Kendisinin yaşadığı hayatı annesine sembolik olarak anlattığı bu şiir annesinin yattığı toprağa ve annesine olan vasiyet cümleleri ile son bulur.

Şiirinde kadın temasının vermesinin yanı sıra Oyunskiy'in siyasi kimliği de eserlerine yansımış, eserlerini bu doğrultuda mesajlar vermek için sıklıkla kullanmıştır. İrina Dmitriyevna Olyesova (1916-1936) ithafı ile yazdığı *Doroobo, Tuygun Kus, Örüüçe!* “Merhaba, Mükemmel Kız, Örüüçe!” adlı şiiri bu amaçla yazılmış eserlerindedir.

Uus Aldan rayonunun “Kıççama” kolhozunun sağmal ineklerinin bakıcısı İrina Dmitriyevna Olyesova (1916-1939) 1936 yılında çalışmaları için bir nişanla ödüllendirilen ilk Saha kadınıdır. 1937 yılında Platon Oyunskiy ile birlikte SSRS Yüksek Şura milletvekili olmuştur. Şiir 6 Mart 1937 tarihinde “Genç Bolşevik”

gazetesinde yayımlanmıştır. Daha sonraki yıllarda Rusçaya A. Sendik, O. Şyestinskey tarafından tercüme edilmiştir (Oyunskaya, 2005: 305-306).

Ayxalım eyiexe, en çiesteex surağıñ,
Aan doıdu arğahın dabaybit aartıgıñ—
Saas-üye tuxarı sırdık suol buoluoxıtun,
Saxa con oğotun ıñıra turuoxıtun!
 “Övgüm sana, senin onurlu haberine,
 Ana vatanın tepesine tırmanan geçidinin
 Çağlar yüzyıllar boyunca parlak yolu olacaksın,
 Saha halkının çocuklarını çağırarak ayakta duracaksın!”

Şiir dört bölüm ve 20 dörtlük olarak kaleme alınmıştır (Oyunskaya, 2005-I: 61-63). Her bölümde beş dörtlük bulunmaktadır. Şiirin geneline bakıldığında, geçmiş karanlık günlerden yeni siyasi yaklaşımın kabulü ile çıkmanın mümkün olduğu vurgulanmakta ve bu konuda Olyesova'nın şekillendirdiği örnek kişiliğin özellikleri öne çıkmaktadır.

Yukarıdaki dizeler şiirin bitiş cümleleridir. Şiir *Doroobo, Örüüçe, tuygun kus çuluuta! Doroobo, Örüüçe, çiesteex kus toluuta!* “Merhaba, Örüüçe, mükemmel kızların seçkini! Merhaba, Örüüçe, şerefli kızların büyüğü!” şeklinde bir selamlama cümlesi ile başlar. Bu sözlerle Oyunskiy olması gerektiği şekilde kendi emeğiyle hayatını şekillendiren Saha kadını portresini selamlar. Şiir oldukça uzun bir şiirdir ve şiirde toplumun içerisinde bulunduğu şartlar, insanların yaşadığı zorluklar işlenmiş, kurtuluş olarak da yeni düzen içinde insanların üstleneceği yeni görevler gösterilmiştir. Örüüçe, bu yeni düzenin örnek kadını olarak şiirde işlenmiştir.

3. Platon Oyunskiy'in Şiir Dışında Verdiği Eserlerde Kadın Teması

Oyunskiy'in çalışmalarını toplu olarak yer aldığı kitaplarda şairin şiirlerine göre az sayıda, farklı hacimlerde, farklı türlerde yazılmış eserler bulunduğu görülmektedir. Bu türlerden biri de hikâyedir. Bu hikâyelerin içerisinde *Ceberetten Taxsu* “Bataklıktan Çıkış” adlı 36 sayfalık bir hikâye bulunmaktadır (Oyunskaya, 2005-II: 169-203). Oyunskiy bu hikâyesini işçi kadınlara ithafen yazmıştır. Hikâye 1930 yılının Mart ayında yazılmış, ilk yayınından sonra yeniden gözden geçirilmiş, birçok araştırmacı ve yayıncı tarafından farklı yıllarda hazırlanan (1958, 1975, 1993) Oyunskiy'in eserlerinin toplandığı kitaplarda yer almıştır (Oyunskaya, 2005-II: 361).

Otuz altı sayfadan oluşan bu hikâye “Güneş'in ıslak toprakları aydınlattığı, ısıttığı, kurumuş donmuş toprakları erittiği bir gün” tasviri ile başlar. “İşte böyle, insanın gözünün ışıldadığı, kanının kaynadığı, çağlayan, gürüldeyip yükselen” günde *Ölüöne* (Lena) ırmağı “kasırğa gibi döne döne” akmaktadır (Oyunskaya, 2005-II: 169).

Hikâye Tuobuya ve ailesinin hikâyesidir. Hikâyenin ana kahramanı Tobuya'nın kızı Xarıtıana'dır. Aile çok fakir olmasına rağmen, *Ölüöne* (Lena) sayesinde herkes gibi onlar da geçimini sağlamaktadır. Hikâyenin bu kısmında *Ölüöne* nehrinin Saha yaşamındaki ve inancındaki yeri çeşitli şekillerde anlatılmıştır. Xarıtıana, çok güçlü bir kızdır. Fakat sistem onu hizmetçi, kul olmaya mahkûm etmiştir. Hikâyenin başlangıcından itibaren *Xamnaççıt Xarıtıana* “Hizmetçi Xarıtıana” şeklinde isimlendirilir. Gerçekleşen çeşitli olaylar sonrasında, Bolşevik Parti sayesinde Xarıtıana'nın toplum içerisindeki yerinin değiştiğine değinilir. Hikâyenin sonunda *bassabık baartıya, üçügey baartıya, beyebit iye baartıyabıt* “Bolşevik parti, iyi bir parti, bizim ana partimiz” diye tanımlanan Bolşevik Parti'ye Xarıtıana ve hikâyenin diğer kahramanı Baybaaskı katılırlar. Eserin son paragrafında Xarıtıana'nın Baybaaskı'ya söylediği *bıyıl kılın ikkien aagar balağanña üörenexpit... Saxalu aagar-suruyar naada...* “bu yıl kışın ikimiz birlikte okuma çadırında okuyacağız... Sahaca okuyuzar gerek...” (Oyunskaya, 2005-II: 204) sözleriyle, okuyuzarlığın halk arasında yaygınlaşması gerektiği yönünde bir mesaj verilmiştir. Eser *Xarıtıana* ve *Baybaaskı*'nın parti üyesi olması ile sona erer. Eserin adı ile uyumlu olarak “bataklıktan çıkış” bu şekilde somutlaştırılmıştır.

Değerlendirme ve Sonuç

Platon Alekseyeviç Oyunskiy çağdaş Saha edebiyatının kuruluş dönemindeki en önemli temsilcilerinden biridir. Farklı türlerde ve konularda çok sayıda eser vermiştir. Edebiyatın toplumu etkileme rolünü çok etkili bir şekilde kullanan Oyunskiy, kadın temasını eserlerinde işlerken idealize ettiği Saha kadınına yansıtmıştır. Şairin bir kadına ithaf ettiği ya da konu olarak kadınları aldığı eserlerinde kan bağı olan kadınların belirgin bir yer aldığı anlaşılmaktadır ve bu eserlerde öne çıkan duygu sevgidir. Diğer eserlerinde ise kadın karakteri bir çeşit simge olarak karşımıza çıkar. Takdir ettiği kadınlar, siyasi anlamda yol arkadaşlığı yaptığı kadınlar, destan kahramanı olan kadınlar Oyunskiy'in eserlerinde ele aldığı kadınlardır. Hem kurucu devlet başkanı hem de Saha kültürünü çok iyi tanıyan, dili büyük ustalıkla kullanan bir şair olarak Oyunskiy, eserleriyle halkın üzerinde oldukça büyük bir etki yaratmıştır.

Sonuç olarak Platon Oyunskiy'in eserlerinde aile üyeleri başta olmak üzere kadın teması farklı şekillerde yerini almıştır. Saha Türkçesini ustalıkla kullanan şair, şiirinde temiz bir dil, geleneksel inanç yapısı, toplumsal sorunlar, aile, kadın konularına ağırlık vermiştir. Şairin yazdıkları günden günümüze kadar geçen zaman içinde şiirleri canlılığını ve etkisini yitirmemiştir.

Sonnotlar

¹ Şairin Rusça kaynaklarda adının yazımı Platon Alekseyeviç Oyunskiy'dir, Saha Türkçesi kaynaklarda bu ad Bilatyan Oyuunuskay olarak geçmektedir. Bu makale içinde karışıklığa neden olmamak için Rusça biçim kullanılacaktır, zira şair Rusya dışında Rusça çevirilerinden tanındığı için bu adın yazımı tercih edilmiştir. Çalışmada kullanılan bazı kaynaklar Saha Türkçesi olduğundan yine yazarların adlarının Saha Türkçesi biçimleri tercih edilmiştir. Bu farklı durumun Saha Cumhuriyeti'ndeki iki dillilikten kaynaklandığını belirtmek gerekir.

Kaynaklar

- BURTSEV, A. A. (2015). "Vospriyatie i rastprostranenie zarubejnoy literaturı v Yakutii". Vestnik SVFU, No 5(49), 73-86.
- CYAÇKOVSKAYA, M. N. ; OYUUNSKAYA S. P. (2005). *Bilatyan Oyuunskay Tom I. Xohoonnor, Tilbaastar, Dramatiçeskay Poemalar*. Biçik: Cokuuskay.
- CYAÇKOVSKAYA, M. N. ; OYUUNSKAYA S. P. (2005). *Bilatyan Oyuunskay Tom II. Sehenner, Kepseenner, Drametiçeskay Ayımñılar*. Biçik: Cokuuskay.
- DURANLI, M. (2018). "Sovyet Sistemine Uygun Bir Karakter: Kızıl Şaman", 100. Yılında Sovyet İhtilali ve Türk Dünyası, Ankara, 793- 800.
- İLLARİONOV, .V., V. OROSİNA N. A. (2013). "P. A. Oyunskiy i yakutskaya folkloristika" Severo-Vostoçnyy Gumarnitarniy Vestnik, No: 2 (7), 15-23.
- KİRİŞÇİOĞLU, M. F. (2018). "P. A. Oyuunskiy'in 'Annem Cebcekiey'in Mezarında' Şiirinin Semiyotik Kavramlar Açısından İncelenmesi". Yeni Türkiye 99, Türk Dili Özel Sayısı, Ocak-Şubat, 390-396.
- KİRİŞÇİOĞLU, M. F. (2019). "Platon Alekseyeviç Oyuunskiy (1893-1939)". Türkiye Dışındaki Türk Dünyası Türkologları-I, Ankara: Akçağ Yayınları, 1147-1149.
- SİDOROV, O. (2018). "Mnoy Ostavlenkiye pesni v Stolyet'yax Soxranit Narod..." O Platone Oyunskom". Jurnalny Mir, Sibirskiye Ogni 2018. No: 4.
- RAZUMOVSKAYA, V. A. (2018). "Olonkho "Nurgun Botur the Swift" By Platon Oyunsky as a "Strong" Text of the Yakut Culture". Journal of History Culture and Art Research, 7(4), 363-373. doi:http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v7i4.1858
- SLEPTSOV, P. A. (2013). "Razrabotka P. A. Oyunskim nauçno-teoretiçeskix osnov yakutskogo literaturnogo yazıka". Severo-Vostoçnyy Gumarnitarniy Vestnik, No: 2 (7), 5-11.